

VZP
bij kinderen en jongeren
die zelf (nog) geen keuzes
kunnen maken

in centrum Ganspoel

Geertrui Peirens

Coördinerend arts

19-4-2022

Inhoud van de workshop

- kennismaking met Centrum Ganspoel
- visie zorgcomfort in Centrum Ganspoel
- hoe plaatsen we VZP binnen deze visie?
- enkele voorbeelden van wat VZP kan zijn

Missie Centrum Ganspoel

- zorg, onderwijs en ondersteuning bieden
- aan kinderen, jongeren en volwassenen
- met visuele en/of meervoudige beperking
- deskundig en vraaggestuurd
- in eigen context of op de campus

kernwaarden

Bij alles wat we doen, dragen we 5 kernwaarden hoog in het vaandel.
Deze waarden vormen samen het zorgzaam DNA van Centrum Ganspoel.

BETROKKENHEID

KWALITEIT

RESPECT

VERANTWOORDELIJKHEID

WAARDERING

Ganspoel
oog voor leren & leven

Visie zorgcomfort

Ontwikkeld in 2002

zo goed mogelijk zorgen voor jongeren/bewoners

ook als ze een ernstig meervoudige beperking hebben
ook als ze medisch broos zijn
ook als ze een neurodegeneratieve aandoening hebben

idee hebben van kwaliteit van leven

accenten verleggen in de begeleiding

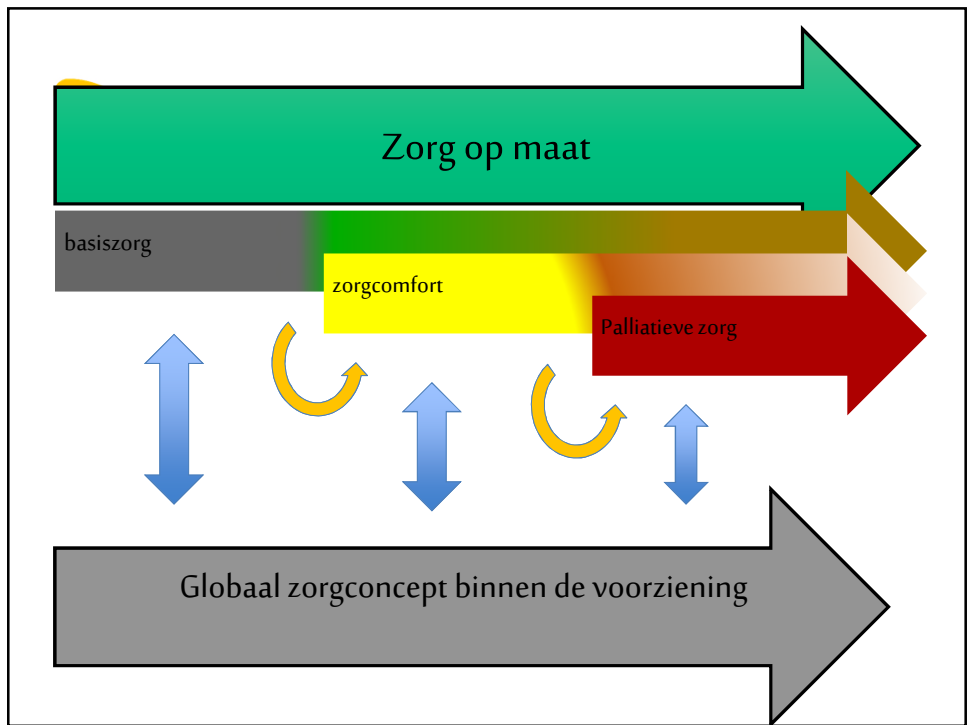
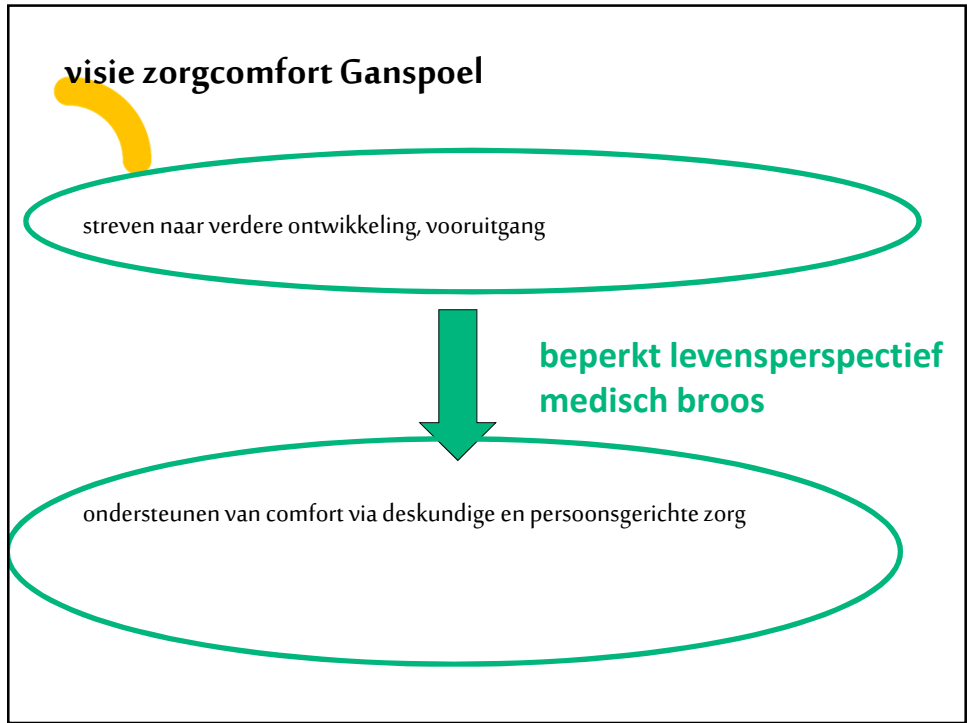
Wanneer is kwaliteit van leven niet meer aanvaardbaar?

	FAM (N=21)
veel pijn	76%
voortdurend ernstig ziek	57%
voortdurend ongelukkig	14%
leven heeft altijd kwaliteit	23%
ook non-verbale communicatie onmogelijk	29%
kan niets (meer)	0%
geen zinvolle dagbesteding	5%
ernstige gedragsproblemen	14%

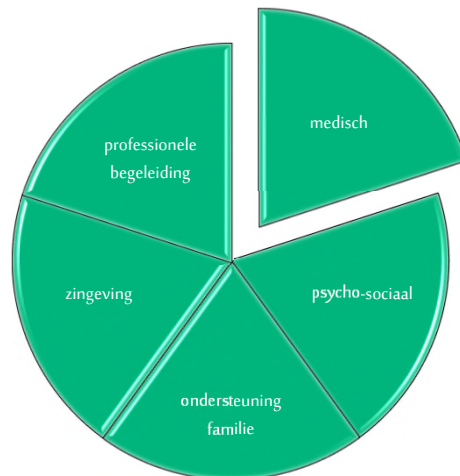
zo goed mogelijk zorgen voor jongeren/bewoners...

ook als ze een ernstig meervoudige beperking hebben
ook als ze medisch broos zijn
ook als ze een neurodegeneratieve aandoening hebben

idee hebben van kwaliteit van leven
**accenten verleggen in de
begeleiding**

visie zorgcomfort Ganspoel: verschillende aspecten

Zorgcomfort :medische aspecten

Fysiek en lichamelijk welzijn behouden en verbeteren

aangepaste voeding

effectieve pijncontrole

wondverzorging

aangepaste medicatie

comfortabele houdingen

goede en onthaaste lichaamsverzorging

vermijden onnodige medische ingrepen

aanpassen voeding in de praktijk...

---

moeten we nog op gewicht letten?

---

geven we enkel wat persoon lekker vindt?

---

dringen we aan als voeding geweigerd wordt?

---

geven we op veilige manier voeding?

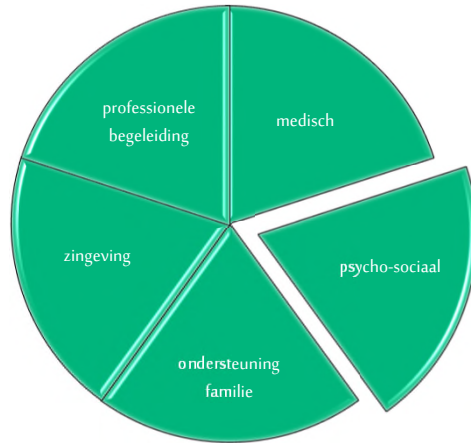
starten we (nog) sondevoeding op?

zorgcomfort: medische aspecten

Pijncontrole

- aandacht voor pijn
- meten van pijn
- praktijk: REPOS
(Rotterdam elderly pain observation scale)
- adequate pijnstilling

visie zorgcomfort Ganspoel

zorgcomfort: psycho-sociale aspecten

unieke persoonlijkheid

functioneren kan zeer wisselend zijn

zo lang mogelijk betrekken

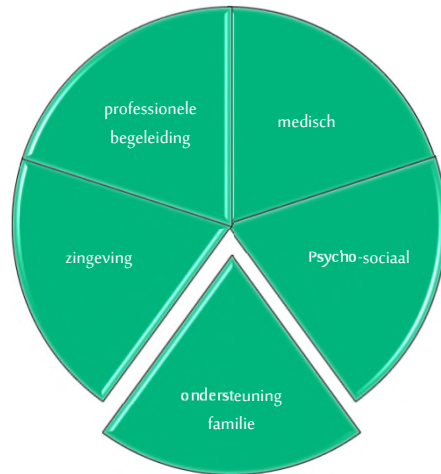
tempo respecteren

aandacht schenken aan emoties

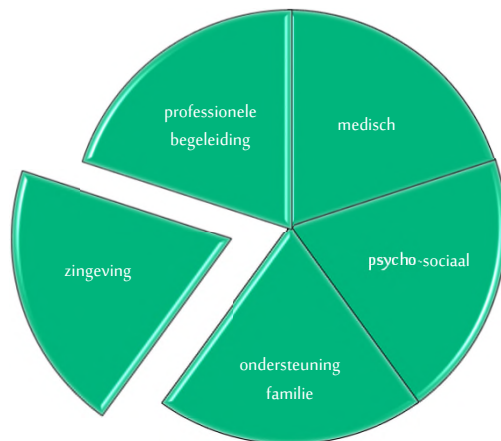
in netwerk van relaties

visie zorgcomfort Ganspoel

visie zorgcomfort Ganspoel

zorgcomfort: zingeving

hoe gaat bewoner om met diepere levensvragen?

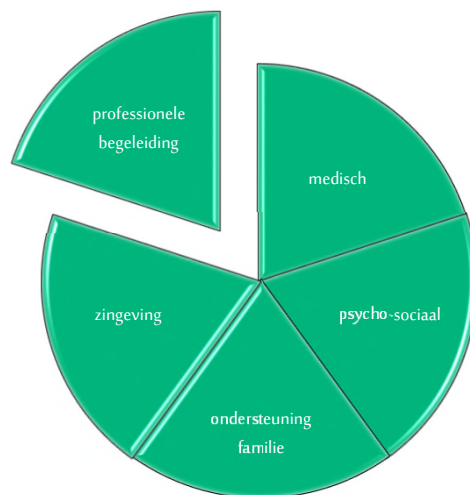
zingeving

besef van eindigheid

vertrekpunt: stemmingen en uitingen van persoon zelf

proberen te anticiperen, in alle eerlijkheid

visie zorgcomfort Ganspoel

zorgcomfort: ondersteuning professionele begeleiders

gedeelde zorgverantwoordelijkheid

gelijkwaardig maar verschillend

ieder speelt zijn eigen, onmisbare rol

vér-dragende omgeving maken

openheid

interdisciplinair overleg

professionele begeleiders Wat heb je nodig?

motivatie

open communicatie

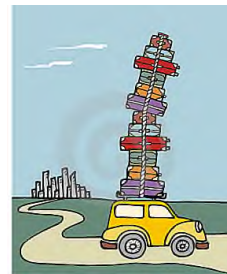
inlevingsvermogen

luistervaardigheid

professioneel omgaan met afstand-
nabijheid

inschatten eigen draagkracht

inschatten draagkracht anderen

Waar plaatsen we VZP binnen onze visie?

- Wat is VZP?
  - continu-vrijwillig-dynamisch proces
  - reflectie en dialoog
    - patiënt, naasten, zorgverleners
  - zorgdoelen bepalen
  - waarden en voorkeuren aangeven

Vertaling naar onze werking

- kenbaar maken aan iedereen dat gesprek errond kan
- niet wilsbekwaam
  - juridisch: met bewindvoerder-ouders
  - ethisch/moreel: wat wil het kind/de jongere?
- instrumenten:
  - formulier rond zorgcomfort
    - wie bij gesprek?
    - tijdstip?
    - herbekijken?
  - bespreken comfort (lijst)
  - pijnschalen
- veel ruimer dan puur medisch
- herkennen van kantelpunten
- ad hoc werkgroep zorgcomfort

barrières

- bij zorgverleners
  - ook maar mensen
    - eigen emoties, angsten
    - onwennigheid om over broosheid, over doodgaan te spreken
  - onzekerheid over prognose
    - juiste moment?
    - hoop niet wegnemen
    - chronische aandoeningen
    - geen exacte wetenschap

barrières bij kind/jongere

- beperkingen door de handicap
  - moeilijke communicatie
  - verstandelijke beperking
  - ander referentiekader

barrières bij familie

- familierelaties
- eigen ervaringen
- onvermogen om met levenseindevragen om te gaan
- moeilijk ernst van situatie in schatten
- bang voor onomkeerbare beslissingen
- schuldgevoelens

VZP: samen op weg met cliënt en zijn familie

- tempo respecteren
- richting bepalen
- durven terugkeren
- bochten mogen
- kan heel lange weg zijn

2 voorbeelden uit de praktijk

bij jongere met neurodegeneratieve aandoening

bij medisch broze , maar verrassend sterke jongere

Sofie: meisje met JNCL

- Neurodegeneratieve aandoening : JNCL
  - (= Juvenile Neuronale Ceroid Lipofuscinose)
- NCL : groep van zeldzame, erfelijke stofwisselingsziekten met geleidelijke aantasting van alle zenuwcellen

VERLOOP JNCL

- eerste verschijnselen tussen 4-8jaar
  - slechtziendheid door retinale dystrofie
- stilaan andere symptomen
  - concentratie-problemen
  - achteruitgang van leerprestaties
  - communicatie
  - motoriek
  - sociaal-emotioneel
  - cognitieve ontwikkeling

tussen 9-14 jaar

- ziekteproces beïnvloedt steeds meer het totale leven
- medische problemen bv. epilepsie
- alle symptomen gaan nog verder achteruit

tussen 12-18 jaar

- achteruitgang zet zich nog verder op alle gebied
- voorbeelden
  - controle over de sluitspieren v/d blaas vermindert
  - verstijven van de spieren, ook in het aangezicht
  - geheugenproblemen
  - slikproblemen

tussen 16-24 jaar

- fase waarin de jongere volledig afhankelijk wordt voor zorg en begeleiding
- de ontwikkeling is definitief omgebogen
- achteruitgang heeft zich op alle gebied doorgezet

tussen 20-30 jaar

- volledig verzorgingsbehoefstig
- medische en verpleegkundige zorg neemt toe
- jongere keert meer en meer in zichzelf
- moeilijke beslissingen moeten genomen worden over ingrijpende medische behandelingen

Sofie

- geboren op 6/05/2002
- diagnose JNCL: 8 jaar
  - verminderde visus
  - agressief
  - epilepsie
  - leerproblemen
- naar Ganspoel: derde leerjaar

- jongere broer: ook diagnose JNCL

Wat is belangrijk voor Sofie?

- familie
- zich mooi maken
- Harry potter
- paardrijden
- vriendinnen

zorg op maat bij Sofie

- niet zozeer streven naar verdere ontwikkeling, vooruitgang
- comfort bieden via deskundige & persoonsgerichte zorg
- zo lang mogelijk onderhouden van de aanwezige mogelijkheden
- tegelijkertijd anticiperen op de volgende fase van de ziekte

scharniermomenten

- buitengewoon onderwijs-internaat
- interactie met leeftijdsgenoten begeleiden
- invoeren rolstoel
- meer rustmomenten – niet voltijds naar school
- overgang naar leefgroep voor volwassenen (16 jaar)
- aanpassing voeding
- sondevoeding?

Hoe doen we het?

- om de zes weken overleg met team en ouders
  - verschillende aspecten overlopen
  - comfort?
  - hoe voelt ze zich?
  - wat kunnen we aanpassen?
  - Sofie staat centraal

Welke aspecten overlopen we?

- Lichamelijk
  - pijn
  - vermoeidheid
  - eetlust
  - stoelgang
  - epilepsie
  - wondjes
  - gewicht
  - medicatie

Welke aspecten overlopen we?

- Zorg
  - wassen
  - mobiliteit
  - spraak
  - voeding
  - medicatie
  - nachtrust

Welke aspecten overlopen we?

- Socio-emotioneel
  - angst
  - verwardheid
  - verdriet
  - onrust
  - opstandig
  - participatie
  - keuzes maken
  - interactie

Zorgplanning bijsturen

- Hoe doen we verzorging?
- Wat doen we nog?
- Wat als voeding niet goed gaat?
- Ritme van ouders
  - niet te ver vooruit
  - zolang mogelijk "persoon" behouden
  - broer met zelfde ziekte
  - vanuit Sofie vertrekken
  - erkennen ons als ervaringsdeskundigen
  - veel lijden
  - haar eten kunnen blijven geven

Anna: medisch zeer broos, verrassend sterk

- congenitaal CMV-infectie
- ernstige hersenschade
- ernstige meervoudige beperking
- toenemende obstructieve AH
  - opname in ZH

Anna: zorgplanning

- palliatieve benadering
  - DNR 2
  - Kites-team
  - hoe comfort geven?
    - zuurstof
    - morfine
    - houding
    - aspiratie
    - aerosol
  - contactpersonen
  - overleg bij sub-acute problemen

Anna: verder verloop

- lange tijd stabiel
- toenemende scoliose
  - ingreep of niet?
  - voor- en nadelen
  - gesprek met anesthesist
  - moeilijke beslissing
  - beslist om het te doen, goed verlopen
- na de ingreep: betere kwaliteit van leven
  - betere zitpositie
  - stabiel(er) respiratoir
  - afbouw extra-zuurstof tot stop
  - afbouw morfine tot stop
- herbekijken VZP-afspraken

Samen op weg...jullie ervaringen?